

INITIATIEF DELTAPLAN SCHOLEN

Ambities

- gezonder
- duurzamer
- biodiverser
- inclusiever
- ruimer en 'rijker'

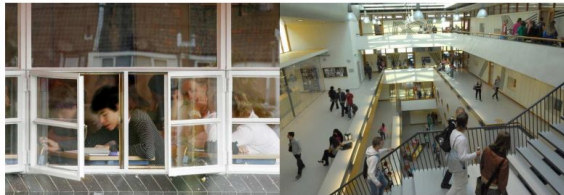
2022: Wat weten we al

IBO Onderwijsinvesting funderend onderwijs

Een vak apart

Een toekomstbestendig onderwijsinvestingsstelsel

Effecten van decentralisatie

Een analyse van zestien bestuurlijke stelsels

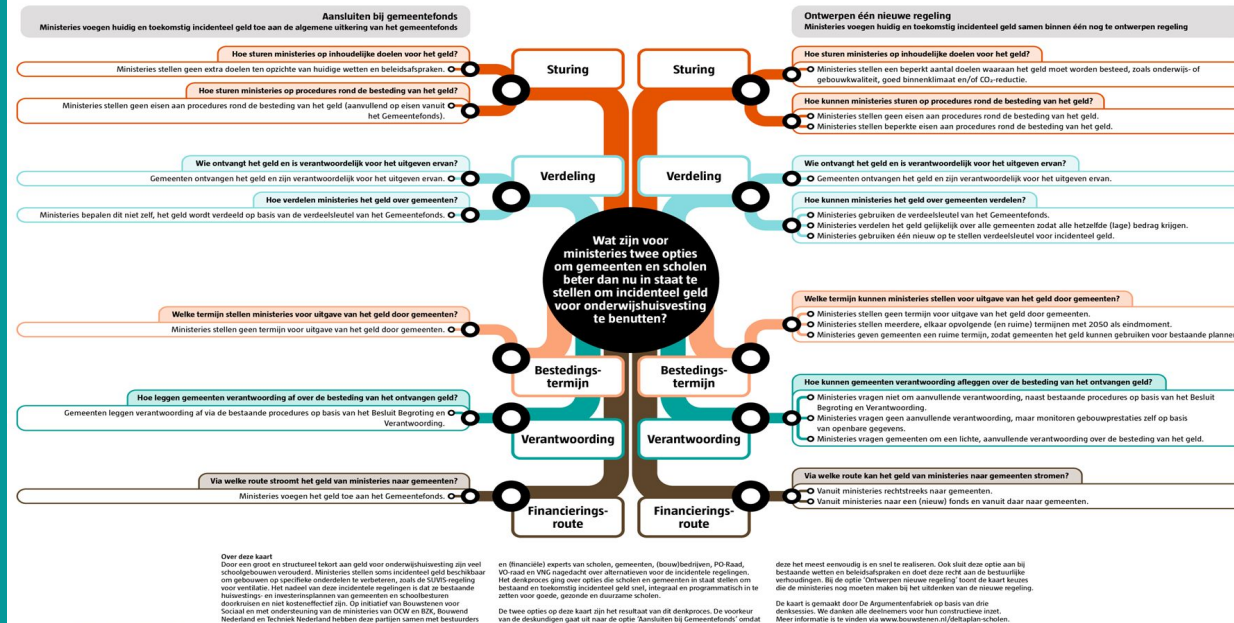
Boombesturskunde

Fred Fleurke
Rudie Hulst
Piet de Vries

2022: Onderzoek geldstromen

Optiekaart incidenteel geld voor onderwijshuisvesting

2022: Onderzoek verantwoordelijkheden

Per e-mail

Bouwstenen voor Sociaal

Behandeld door: Dhr. mr. F.P. van Galen, Advocaat, partner
Telefoon: +31 71 535 80 50
Mobiel: +31 6 10 41 12 45
E-mail: vangalen@tk.nl
Onze referentie: Bouwstenen voor sociaal - recht op een gezonde school, 202258949, FG
Uw referentie: 0500_v4
Plaats / Datum: Gezond binnenklimaat
Leiden, 1 juli 2022

ADVIES

Geachte partners van Bouwstenen,

U verzocht mij te adviseren over de vraag of en zo ja op welke wijze kinderen recht hebben op een gezond binnenklimaat in schoolgebouwen en wie daarop aanspreekbaar is.

Daartoe breng ik in beeld welke rechtsnormen in Nederland gelden ten aanzien van het binnenklimaat van scholen. Een volgende vraag is op welke wijze al dan niet kan worden afgedwongen dat voldoende middelen ter beschikking worden gesteld door de gemeenten en/of het Rijk aan de schoolbesturen om te investeren in een gezond binnenklimaat. Om deze vragen te beantwoorden zullen een aantal deelvragen beantwoord moeten worden:

- Welke (afdwingbare) nationale en/of internationale normen gelden ten aanzien van het binnenklimaat van schoolgebouwen?
- Door wie, jegens wie en op welke wijze zijn deze normen afdwingbaar?
- Welke (afdwingbare) normen gelden ten aanzien van bekostiging van de noodzakelijke investeringen in de installaties die het binnenklimaat regelen?
- Door wie, jegens wie en op welke wijze kan worden afgedwongen dat de voldoende middelen ter beschikking worden gesteld

Ik geef hieronder direct de conclusies van dit advies weer. In de bijlage bij het advies schets ik het juridisch kader dat de zaak beheerst, opdat u kunt nagaan hoe ik tot deze conclusies ben gekomen.

Vondelaan 51 T +31 71 535 80 00
Postbus 301 F +31 71 535 80 01
2300 AE Leiden I www.tk.nl

Teekenskriften advocaten maatschappij

OPINIE

Opinie: Geef kinderen een gezonde plek om te leren

Moreel vinden we waarschijnlijk allemaal dat kinderen recht hebben op een gezonde school, maar de praktijk is anders. Is daar niet wat aan te doen, vraagt Ingrid de Moel.

Ingrid de Moel 23 augustus 2022, 12:20

2022: Brieven en manifest

BOUWSTENEN VOOR SOCIAAL

Aan de leden van de Tweede Kamercommissie Onderwijs
Per e-mail

Bouwstenen B.V.
Hooglandseweg Zuid 34
3813 TC Amersfoort
033 - 258 4337
www.bouwstenen.nl
nieuws@bouwstenen.nl

Datum: 1 juli 2022
Betreft: Goede, gezonde en duurzame scholen

Geachte kamerleden,

Schoolgebouwen in het primair en voortgezet modern onderwijs, niet gezond en niet duurzaam leerkrachten last van. Leerprestaties lopen achter. Ziekte- en arbeidsomstandigheden niet oké. Ziekte- en gebouwen is aan renovatie toe. Bij de helft van de scholen heeft energielabel G en meer dan

Gebouwen op orde brengen

Om kinderen beter onderwijs te bieden in een normen, beleidsdoelen en nieuwe (Europese) jaar (tot 2050) vrijwel alle gebouwen worden klimaatambities is € 21 miljard aanvullende fi exclusief de recente prijsstijging en nieuw kat vanuit het rijk nodig om de gebouwen goed te

Rijk aan zet

Het rijk is aan zet om in algemene zin te voor. Dat is bij wet zo geregeld. Die bekostiging was voldoen. Er is geen rekening gehouden met w ruimte en tussentijdse kwaliteitsverbetering, ik terug in de volle klassen, de oplopende uth kunnen gemeenten en scholen de gebouwen aan hen opgelegde taak uit te voeren.

Extra urgentie - voorrang voor kinderen

De corona pandemie, de omvang van de ener urgentie aan de aanpak van scholen. Met ext worden gerealiseerd; zowel direct als indirect leven en met energie om te gaan. Dat nemen

Bouwstenen voor Sociaal, 1 juli 2022

> Retouradres Postbus 16375 2500 B3 Den Haag

Bouwstenen voor Sociaal
T.b.v. mevrouw J. de Moel
Hooglandseweg Zuid 34
3813 TC AMERSFOORT

Datum 15 september 2022
Betreft Reactie op uw brief "Goede, gezonde en duurzame scholen"

Geachte mevrouw de Moel,

Bedankt voor uw brief "Goede, gezonde en duurzame scholen" d.d. 4 juli 2022. Ik heb met interesse kennis genomen van de conclusies uit de onderzoeken die Bouwstenen voor Sociaal heeft laten uitvoeren.

Onderwijshuisvesting heeft voor mij urgentie. De algemene conclusie dat leerlingen en onderwijspersoneel recht hebben op goede, gezonde en duurzame scholen onderschrijf ik. Samen met de PO-Raad, de VO-raad en de VNG werken we als kabinet daarom aan een plan van aanpak voor de verbetering van schoolgebouwen in het funderend onderwijs.

In dit plan wordt een programmatische en integrale aanpak voorgesteld voor de verouderde voorraad schoolgebouwen. Ons gezamenlijke doel is dat alle kinderen in Nederland straks onderwijs volgen in gebouwen die voldoen aan de eisen van deze tijd. Alle inzet van alle betrokkenen om dat doel te bereiken is daarbij zeer welkom. Ik hoop dus ook op u te mogen rekenen.

Met vriendelijke groet,

de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

Denise Wiersma

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Voortgezet Onderwijs
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 B3 Den Haag
www.rijsoonderwijs.nl

Contactpersoon
M.H. Eveldens
T. +31 65 5038034
m.h.eveldens@rijsoocw.nl
Omschrijving referentie
33924522

MANIFEST

Voor goed onderwijs hebben wij
goede schoolgebouwen nodig.

KABINET: INVESTER IN ONDERWIJSHUISVESTING!

Het kabinet heeft veel ambities voor het onderwijs: de klassen moeten kleiner, een loopbaan als leraar moet aantrekkelijker, de schooldag moet rijker en de onderwijskwaliteit moet omhoog.

Dagelijks zit een groot deel van de 2,5 miljoen kinderen en 285.000 leraren, ondersteuners en schoolleiders in sterk verouderde, ongezonde en niet duurzame schoolgebouwen die ongeschikt zijn voor modern onderwijs waarvan iedereen kan deelnemen. Met als gevolg dat er geen optimale leerresultaten worden gehaald.

In de Klimaatwet is verduurzaming van maatschappelijk vastgoed verankerd. Dit komt niet van de grond, terwijl de oplopende energiekosten

nog eens extra stijgen in nauwelijks geïsoleerde schoolgebouwen. Daarnaast ligt de even belangrijke wens om onze gebouwen gezonder te krijgen. De coronapandemie onderstreept het belang van goede ventilatie en een goed beheersbaar binnenklimaat in scholen.

Er liggen stapels onderzoeken die aantonen dat het slecht is gesteld met de Nederlandse schoolgebouwen. Het meest recente Interdepartementaal Beleidsonderzoek Onderwijshuisvesting van april 2021 onderstreept nogmaals dat er structureel forse extra investeringen noodzakelijk zijn, jaarlijks minstens €730 miljoen extra (op basis van het prijspeil uit 2019).

Om aan alle maatschappelijke uitdagingen in het onderwijs te werken, hebben wij goede, gezonde en duurzame werk- en leerplekken nodig. Tegelijkertijd stellen we vast dat dit niet gaat zonder een programmatische aanpak en structurele extra investeringen vanuit het Rijk in de aanpak van verouderde schoolgebouwen. Met dit extra geld realiseren gemeenten en schoolbesturen goede en inclusieve schoolgebouwen.

► In gezamenlijkheid roepen we het kabinet op van goede, gezonde en duurzame schoolgebouwen een beleidsprioriteit te maken, met een structurele jaarlijkse investering van minstens €730 miljoen voor een integrale en programmatische aanpak van verouderde en slechte schoolgebouwen.

► We moeten niet blijven hangen in plannemerkery, maar nu in actie komen. Zonder extra geld van het Rijk zitten onze kinderen, leraren, ondersteuners en schoolleiders nog decennia in slechte gebouwen.

De som: Wat is nodig en normaal?

omvang ruimte
8 m² / kind

kapitaallasten
€ 1.140 / jaar

gebruikskosten
€ 670 / jaar

€ 1.810 /
kind per jaar

intensiever
ruimtegebruik

dubbel
grondgebruik

slimmer
bouwen

In gesprek met Den Haag

EINDRAPPORT TASKFORCE FINANCIERING

VERBETERING ONDERWIJSHUISVESTING FUNDEREND ONDERWIJS

Taskforce Financiering

ABP

Arcadis

APG

Invest-NL

Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Pensioenfederatie

MN

PGGM

Ruimte-OK

Warmtefonds

Henk Hoogland (expert)

20 JANUARI 2023

Verkiezingsprogramma's

Tijd om te kiezen!

De Tweede Kamerverkiezingen zijn begonnen. Lees hier wat de partijen zeggen over maatschappelijke voorzieningen en vastgoed.

Bouwstenen heeft de partijprogramma's geanalyseerd. Vervolgens hebben we de partijen gevraagd te reageren. Die reactie lees je onderaan dit bericht. Je kunt zelf ook reageren.

Vrijwel alle partijen hebben in hun programma standpunten rond ontmoeten, onderwijs, sport, verduurzaming en soms ook nieuwbouw. Het begrip maatschappelijk vastgoed wordt in drie verkiezingsprogramma's concreet genoemd.

Meer geld voor ontmoeting

Buurthuizen, wijkcentra en bibliotheken krijgen in de meeste programma's goed de aandacht. Het gros van de partijen pleit voor meer investering in deze plekken. Verschillende partijen willen dit soort gebouwen ook breder voor sociaal maatschappelijke doelen inzetten. Onze agenda voor 2021 sluit daar goed bij aan.

Geen oog voor onderwijshuisvesting

Onderwijs staat bij alle partijen op de agenda, maar geen woord over de plek waar dat plaats vindt of over gezonde en duurzame schoolgebouwen. Veel programma's gaan over inclusief en toegankelijk onderwijs, maar dat wordt niet naar huisvesting vertaald. Ook over het probleem met de bevoegdheidsverdeling bij onderwijshuisvesting of over (de wet) 'nieuwe scholen' zegt geen van de partijen iets. Een enkele keer wordt de school omschreven als ontmoetingsplek voor de buurt.

Wel oog voor sportaccommodaties

Gezondheid wordt in veel partijprogramma's uitgebreid behandeld, vaak in relatie tot sport. Het merendeel wil investeren in het verduurzamen en verbeteren van de bestaande sportaccommodaties en openbare sportplekken. Een enkele partij pleit er zelfs voor om het eigenaarschap van deze sportplekken (evenals die van buurthuizen) bij de lokale gemeenschappen te leggen, zodat deze niet gekocht kunnen worden door de hoogste bidder en daardoor verdwijnen als publiek vastgoed of ruimte.

Meer aandacht voor schoolgebouwen

Politieke partijen hebben meer aandacht voor het verbeteren van de schoolgebouwen dan in 2021, blijkt uit Bouwstenen-onderzoek. Ook het begrip duurzaamheid wordt breder opgepakt dan destijds.

Zeven programma's onderzocht

Bij het onderzoek zijn de programma's van de VVD, NSC, GL/PvdA, PVV, BBB, D66 en PvdD bestudeerd. Dit zijn volgens de peilingwijzer van 7 november 2023 de partijen die kans maken na de verkiezingen de grootste te zijn. Daarbij is gekeken naar vijf thema's relevant voor maatschappelijke voorzieningen en vastgoed.

Belangrijk voor de buurt:

In vrijwel alle partijprogramma's (m.u.v. PVV) wordt aandacht besteed aan ontmoetingsplekken als bibliotheken en buurthuizen. Het belang van deze plekken wordt vaak benadrukt door de link met sociale cohesie, maar ook wel met zeggenschap en ontwikkeling van onderop. Dit sluit aan bij de verkiezingsprogramma's van 2021. Partijen erkennen het belang van bibliotheken, buurthuizen en wijkcentra en zijn bereid hierin te investeren.

Scholen met andere diensten

In vrijwel elk partijprogramma wordt pagina's lang ingegaan op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs. Vooral het lerarentekort komt uitgebreid aan bod. Veel partijen zien ook het belang van scholen als plek waar onderwijs, opvang en andere (maatschappelijke) diensten samenkomen. BBB en D66 pleiten expliciet voor kleine buurt- en dorpscholen.

Nu wel over schoolgebouwen

Als het om de gebouwen zelf gaat, is er een hele vooruitgang ten opzichte van de partijprogramma's van 2021. Toen werd er namelijk met geen woord over (de slechte staat van) schoolgebouwen gerept. Dat is nu alleen nog bij de VVD het geval. Veel partijen geven impliciet of expliciet te kennen dat er iets met de gebouwen moet gebeuren. Vooral GL/PvdA gaat hierop in bij het thema duurzaamheid.

2021

2023

De som: Wat is minimaal nodig?

VNG norm ruimte
5,9 m² / kind

kapitaallasten
€ 881 / jaar

gebruikskosten
€ 670 / m²

€ 1.551 ipv € 1.810 /
kind per jaar

intensiever
ruimtegebruik

dubbel
grondgebruik

slimmer
bouwen

Kosten en inkomsten po en vo

1. plannen 5 gemeenten
2. kosten in beeld
3. inkomsten in beeld
4. wens te versnellen
5. wat zelf en wat nodig
6. aanbod 5 gemeenten aan OCW

de som (€/leerling/jr)	Almere	Enschede	Haarlemmermeer	Rotterdam	Nederland	Bron
Aantal inwoners	223.000	161.000	162.000	665.000	17.900.000	Alle cijfers
bevolkingsontwikkeling (niet meegenomen)	groei	groei	groei	groei	groei	alle cijfers
Primair onderwijs						
Aantal scholen	85	64	55	216	7.053	alle cijfers-basisscholen
Aantal leerlingen	21.728	12.594	14.110	54.814	1.367.357	alle cijfers-basisscholen
Benodigd primair onderwijs	€ 19.142.368	€ 11.095.314	€ 12.430.910	€ 48.291.134	€ 1.204.641.517	€ 881 per leerling (tab uitgangspunten)
Voortgezet onderwijs						
Aantal scholen	18	19	12	80	1.625	alle cijfers-middelbare scholen
Aantal leerlingen	12.945	7.641	8.014	36.855	938.715	Zie tab VO-DUO
Benodigd voortgezet onderwijs	€ 12.155.355	€ 7.174.899	€ 7.525.146	€ 34.606.845	€ 881.453.385	€ 939 per leerling (tab Uitgangspunten)
Bewegingsonderwijs						
aantal leerlingen	34.673	20.235	22.124	91.669	2.306.072	
Benodigd voor bewegingsonderwijs	€ 8.321.520	€ 4.856.400	€ 5.309.760	€ 22.200.560	€ 553.457.280	€ 240 per leerling (tab uitgangspunten)
Totaal						
Minimaal nodig bestaande voorraad (basis)	€ 39.619.243	€ 23.126.613	€ 25.265.816	€ 104.898.539	€ 2.639.552.182	
Ontvangen van Rijk	€ 20.359.075	€ 12.665.597	€ 13.271.897	€ 90.803.234	€ 1.436.151.770	Toolbox PO-raad
Verschil	€ 19.260.168	€ 10.461.016	€ 11.993.919	€ 14.095.305	€ 1.203.400.412	
Ter indicatie/referentie						
Bedrag uit begroting/jaarrekening	€ 20.717.000		€ 13.004.936			Gemeentebegroting
Extra info / referentie						
VO leerlingen DUO	12.945	7.641	8.014	36.855	938.715	zie tab VO duo
VO leerlingen alle cijfers	12.945	8.675	8.014	37.015	941.501	Zie tab VO-alle cijfers
verschil	0	-1.034	0	-160	-2.786	
Info uit circulaire vng						
hoogte van de bijdrage gemeentefonds						geen openbare bron gevonden
leerlingen waarop bijdrage is gebaseerd						geen openbare bron gevonden

Intensief/meervoudig ruimtegebruik

VO school
hoogbouwzone
2 lagen

per kind
binnen 13,7 m²
buiten 30,3 m²
geen dubbel
ruimtegebruik

Ruimte
te over.

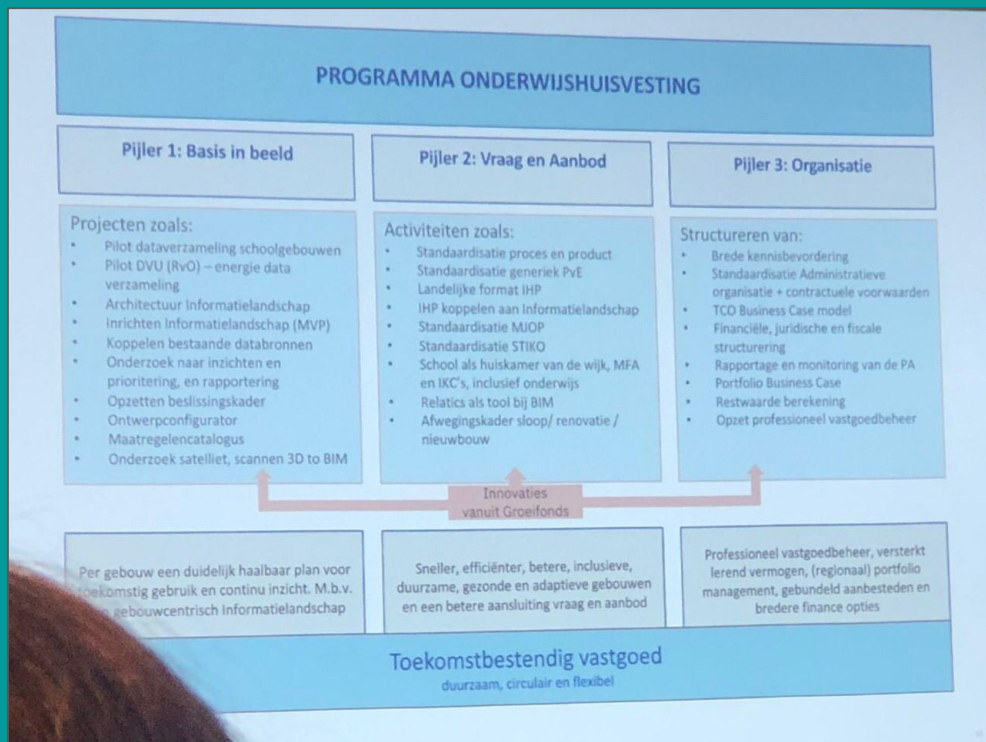
PO school
binnenstad
4 lagen

per kind
binnen 4,3 m²
buiten 6,25 m²
plein dubbel in
gebruik

Of juist
niet?

Programmatische aanpak OCW

1. Informatie per gebouw? (koppelingen, 3D)
2. Vraag en aanbod
 - a. kwaliteit (redelijk helder)
 - b. kwantiteit?
 - c. spreiding/omvang?
3. Regionale vastgoedorganisatie?
 - a. sectoraal?
 - b. integraal?

Mogelijke activiteiten

Wat voor korte termijn

Begroten en verantwoorden
Bekostiging vanuit Rijk
Plannen aanpassen
.....

Wat voor langer termijn

Andere afspraken/regels

- rond huisvesting
- rond onderwijs
-

Begroten en verantwoorden

1. eigen som maken en in gesprek
2. tekort laten zien (VNG advies)
3. plannen aanpassen
 - a. meer eigen geld
 - b. minder ambitie
4. handreiking (BvS)
5. prijs beste begroting (BvS)

Bekostiging door Rijk

1. aanspreken op verantwoordelijkheid (allemaal)
2. rekening indienen (Duitsland)
3. rechtszaak (Curacao, Westerwolde)
4. taken teruggeven

NIEUWS

Gemeente Westerwolde spant kort geding aan tegen COA vanwege overvol opvangcentrum

De gemeente Westerwolde spant een kort geding aan tegen het COA vanwege het overvolle aanmeldcentrum in Ter Apel. Volgens afspraak mogen daar maximaal 2.000 asielzoekers verblijven, maar dat aantal wordt soms overschreden.

Pepijn de Lange en **Jurre van den Berg** 22 december 2023, 18:11

18

“

Nederland moet helpen onderwijs te verbeteren op Curaçao

Door: Yara Hooglugt

De Nederlandse regering moet schoolbesturen op Curaçao financieel ondersteunen om de onderwijskwaliteit in het hele Koninkrijk der Nederlanden gelijk te trekken. Dat stellen de bijzondere schoolbesturen van Curaçao in een verklaring waarin ze zich richten tot alle overheden binnen het koninkrijk. Jarenlange financieringskortingen hebben er volgens de besturen toe geleid dat het onderwijsniveau op veel scholen op het eiland benedenmaats is.

Het oordeel van de rechter was op 6 februari 2023 de bevestiging van wat schoolorganisatie VPCO (Vereniging voor Protestantse Christelijk Onderwijs) al jaren onder de aandacht probeert te brengen: de zeven basis- en middelbare scholen die onder de VPCO vallen, krijgen al sinds 2012 te weinig geld van de Curaçaose overheid. De regering heeft daarmee volgens de rechter structureel onrechtmatig gehandeld en moet de schoolbesturen ruim twee miljoen Antilliaanse gulden (één miljoen euro) per schooljaar

betalen, totdat de jaarlijkse subsidies naar boven zijn bijgesteld. Het gros van de huidige subsidiebedragen stamt uit 1998 en is sindsdien niet meer geïndexeerd. En dat terwijl het inflatiepercentage van 1998 tot 2020 volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek Curaçao maar liefst 60 procent bedraagt – de recente ontwikkelingen van de afgelopen jaren nog niet eens meegenomen. De tarieven moeten van de rechter uiterlijk begin augustus zijn bijgesteld om dwangsommen te voorkomen.

“

Subsidiebedragen stammen uit 1998

Lage onderwijskwaliteit

Hoewel de uitspraak voor de VPCO een overwinning is, betekent het nog lang niet het einde van de strijd voor betere onderwijskwaliteit op het hele eiland. Vóór de coronacrisis verkeerden veel scholen al in zwaar weer; dat is er sinds

de pandemie en inmiddels ook door de inflatie en energiecrisis niet beter op geworden. Veel scholen werken noodgedwongen met verouderd lesmateriaal en schoolmeubilair dat al jaren aan vervanging toe is, aldus de zeven bijzondere schoolbesturen die in februari in een schriftelijke verklaring hulp vroegen aan de Nederlandse overheid.

Schrijpende situatie

“Het VPCO op Curaçao vraagt al jarenlang aandacht voor het gebrek aan financiering voor het onderwijs en het onderhoud van de gebouwen”, vertelt Maghalie van der Bunt-George, vertegenwoordiger van de VPCO, aan de telefoon. “De bedragen zijn niet alleen volstrekt ontoelbare geweest, maar we kregen ook minder geld dan dat de openbare scholen kregen. Een ongelijke behandeling, dus.” Hoe schrijpend de omstandigheden op veel scholen zijn, is volgens Van der Bunt-George goed te illustreren met de situatie op het Marnix College VSBO: “Op deze school zitten 900 leerlingen en de school krijgt € 8.000 per jaar voor het onderhoud van de gebouwen.

Lokale plannen

1. kosten in beeld / als gegeven
2. **meervoudig ruimtegebruik (+30%)**
3. meervoudig grondgebruik (x1,5)
4. slimmer bouwen (5-10%)
5. versnellings plannen
6. wat zelf en wat nodig
7. deel alle inzichten met elkaar

Wat voor lager termijn

Tafeltje rond regels

- probleem: sectorale regels en details leiden tot suboptimale oplossingen (geld, tijd en strijd)
- doel: herijken, updaten, optimaliseren afspraken en regels

Tafeltje rond onderwijs

- minder uren
- minder uren op school
- ochtend en middagprogramma (Kroatie)

Tot slot

Netwerk onderwijs voor:

- gemeenten op 27 maart 2024 in Rotterdam over ruimtelijke inpassing
- scholen op ?? in Zoetermeer over bezetting i.c.m. aannamebeleid

Kom met je vragen, opmerkingen en suggesties

BEDANKT VOOR JE DEELNAME
Tot snel!